

УДК 712.272. 012: 598.2

**СУЧАСНИЙ СТАН ОРНІТОФАУНИ ПРИМІСЬКИХ ЛІСОВИХ
МАСИВІВ НА ПРИКЛАДІ АГРОБІОСТАНЦІЇ
УМАНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Л. М. Містрюкова¹, Ж. О. Містрюкова²

^{1,2} Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 2, Умань, 20300, Україна

Птахи в умовах Лісостепу України є однією з найбільш розповсюджених груп тварин. Завдяки здатності літати вони легко можуть долати великі простори і вільно розселятися по всіх континентах, а тому поширені скрізь, по всій земній кулі, від льодових просторів Арктики до суворих берегів Антарктиди [2].

У зв'язку з глобальними екологічними змінами в навколишньому середовищі птахи поступово адаптуються до них, виробляють нові стереотипи поведінки, змінюючи при цьому нові окремі морфо-фізіологічні особливості, проявляють певний вплив на оточуюче їх середовище. Все це вимагає широкопланових глибоких досліджень. Виходячи з актуальності поставленої проблеми, їх співзвучності із загальнодержавною метою, необхідності розробки науково-обґрунтованих рекомендацій по оптимізації як природних, так і штучних екосистем, нами і вибрана була тема дослідження.

Об'єктом наших досліджень були домінуючі види орнітофауни приміських лісових масивів на прикладі агробіостанції Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини та прилеглих територій, окремі питання їх біології, поширення, ролі у природі та житті людини.

В період досліджень на території піддослідних лісових масивів (околиці м. Умані) нами зареєстровано 38 видів птахів в кількості 147 пар.

Серед звичайних слід вказати на такі види, як: бугай, лелека білий, крижень, які гніздяться у захищених заростями місцях, а також на такі дендрофільні види, як: соловей східний, дрізд співочий, дрізд-горобинник, горлиця звичайна, крутиголовка, сорокопуд-жулан, коноплянка, іволга. Їх поселення звичайно пов'язане з наявністю на території долини та по її периметру різноманітної деревної рослинності, окремих видів кущів тощо.

До групи звичайних відносяться також види, які на гніздуванні можуть зустрітися в інших, часом нетипових біотопах. Це – біла та жовта пліски, сіра чапля, перепел, зозуля звичайна, щеврик лісовий, вівсянка звичайна, шпак звичайний тощо.

Особливий інтерес викликають рідкісні для умов досліджень види. Це, зокрема, чапля руда, канюк звичайний, яструб великий,

боривітер звичайний, куріпка сіра, деркач, рибалочка голубий, синьошийка та ін.

Канюк звичайний відмічався нами як постійний „мисливець” за здобиччю в долині річки біля агробіостанції. Найчастіше ми спостерігали його полювання на лиску або водяну курочку. Гніздо знайдене на верхів'ї дуба у невеликій ділянці лісу, розташованому біля агробіостанції. Мисливська ділянка канюка, за нашими спостереженнями, складає біля 3 км долини по обидва боки від гнізда.

Одна пара сірих куріпок відмічена серед бур'янів та рідких чагарників між селом Городецьке та агробіостанцією. За словами старожилів села років 25-30 тому тут цих птахів було досить багато, вони були важливим об'єктом мисливського промислу.

В тому ж районі, в заростях прибережної рослинності, зокрема осоки, комишу, лепехи зареєстровано (по голосу) одну пару деркача. На жаль, гніздо цього рідкісного для Уманщини птаха нами не знайдене.

Гніздування малинівки, синьошийки та ворони сірої пов'язане з деревною рослинністю [1].

В цілому формування гніздуючого орнітокомплексу на 92,2% здійснюється за рахунок перелітних і на 7,8% – за рахунок осілих видів.

Підводячи підсумок вищевикладеному можна заключити, що основу урбоорнітокомплексу в досліджуваному регіоні з точки зору його еколого-біотопічної характеристики, складають дві групи птахів – лісова і біляводна. Кількість видів цих груп в сумі становить 63,2% (24 види із 38). Останнє вказує на можливість значного збільшення чисельності птахів у річкових долинах шляхом впровадження спеціальних еколого-природоохоронних заходів. За чисельністю особин досить поширена і синантропна група: польовий та хатній горобці та шпаки.

В цілому дослідження показали, що як у видовому, так і в кількісному відношенні орнітофауна агробіостанції Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини та прилеглих територій м. Умані порівнюючи бідна. Тут при створенні належних еколого-біотехнічних умов та дотримання природоохоронних заходів могло б значно більше гніздитися лебедів, крижів та інших диких качок, лисок, водяних курочок – птахів, які мають мисливсько-промислове значення, а також куликів, пастушків, чапель, різних груп і видів горобинних птахів.

Отримані в процесі досліджень дані дають нам можливість проаналізувати сучасний стан орнітофауни регіону в умовах інтенсивного впливу присутності людського фактора. З іншого боку це дозволить розробити більш широкі заходи з охорони птахів та їх приваблювання у різні біотопи. Ми вважаємо, що наші дослідження у

«БІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ – 2014»: Збірник наукових праць V Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених і студентів. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. – С.169-171

певній мірі будуть мати певне наукове та практичне значення в плані збереження не тільки орнітофауни, а й довкілля в цілому.

Література

1. Воїнственський М. А. Визначник птахів УРСР. / М. А. Воїнственський, О. Б. Кістяківський – К.: Рад. шк., 1962. – 370 с.
2. Містрюкова Л. М. Птахи Уманщини : [для студ. вищ. навч. закл.] / Містрюкова Л. М. – Умань: ПП Жовтий, 2012. – 162 с.